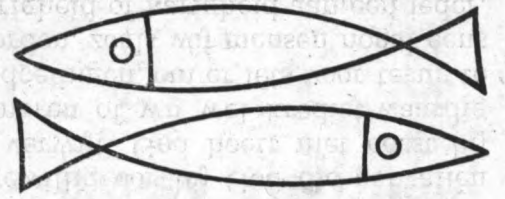

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

R. BRANDS — DEN HELDER

Wijsheid

Deze wijsheid dan – vanwaar komt zij,
en waar toch
is de verblijfplaats van het inzicht?

(Job 28:20)

Het was een heel plechtig moment in het leven van koning Salomo, toen hij bij het begin van zijn regering naar Gibeon trok om daar de Here een offer te brengen en des Heren aangezicht te zoeken. Jong was hij nog en onervaren en desondanks geroepen om een zeer zware taak te vervullen: het bestuur op zich te nemen over een groot volk, als opvolger van zijn vader David. Juist op dat moment had hij behoefte aan gemeenschap met God (1 Kon. 3:1-15). Toen de jonge koning aangekomen was bij de offerplaats, verscheen de Here in een nachtgezicht en zei tegen Salomo: „Wat zal Ik u geven? Vraag het maar!“. Een verrassende uitlokkende vraag van de God die Zijn beloften wil bevestigen. En op die uitnodigende vraag gaf Salomo ten antwoord: „Geef uw knecht een opmerkzaam hart om het volk te kunnen richten en te kunnen onderscheiden tussen goed en kwaad“.

Wijsheid: niet iets van jezelf

Deze bede om wijsheid van koning Salomo getuigt van erkenning van Gods leiding en van ootmoed, van een „het-niet-van-zichzelf-verwachten“. En Job 28 maakt dat ook nog eens duidelijk: de pogingen van de mens om de wijsheid op te delven, zijn vergeefs. Het gaat bij „wijsheid“ dan ook niet om geleerdheid of kennis en wetenschap maar meer om inzicht en onderscheidingsvermogen, om een gave die voor een mens onmisbaar is. Het bijbelse begrip „wijsheid“ laat zich misschien het beste als volgt omschrijven: het inzicht hoe je in bepaalde situaties moet handelen of spreken. Het is de gave om met helderheid de dingen te zien, toestanden te beoordelen en in verschillende omstandigheden op juiste wijze te handelen. Het is niet iets wat je door wetenschappelijk onderzoek kunt verwerven, maar het is een gave Gods.

Gebrek aan wijsheid

Jakobus schrijft over een gebrek of tekort aan wijsheid en speciaal in allerlei beproevingen en tegenspoed. Als het daarbij aan wijsheid ontbreekt dan mag je haar van de gevende God begeren. In geloof, in besef van onwaardigheid, in ootmoed, net als koning Salomo, want wijsheid is niet iets wat uit de mens zelf voortkomt, maar iets wat in een mens komt van de kant van God, die geven wil. De mens kan nog zo zijn best doen om wijsheid op te diepen, waarvandaan dan ook, het is allemaal vergeefse moeite: wijsheid komt niet van beneden, uit het diepste van de aarde, maar wijsheid komt van boven, van de allerhoogste God. De echte, ware wijsheid is geen vrucht uit eigen tuin, maar wortelt in de Vreze des Heren. Waar de Here zijn licht laat opgaan, daar wordt een mens wijs tot zaligheid. Welgelukzalig de mens die ook de wijsheid niet van zichzelf verwacht. Wijsheid-van-zichzelf kan toch eigenlijk nooit meer zijn dan eigenwijsheid. Maar wie in een ootmoedig geloof God vraagt om wijsheid, mag rekenen op een gewillig oor bij God die aan allen geeft, eenvoudigweg en zonder verwijt: God hoeft niet eerst bij allerlei instanties te gaan informeren of wij wel krediet-waardig zijn. God geeft ook niet met bijbedoelingen, om er iets voor terug te krijgen of er zelf beter van te worden, zoals wij mensen nogal eens doen. Nee, God geeft zonder zwaarigheid of karigheid aan een ieder, naardat hij nodig heeft. Om Christus' wil.

Indien echter iemand van u in wijsheid
tekort schiet,

dan bidde hij God daarom

(Jak. 1:5)

Identiteit van de Nederlands Gereformeerde Kerken (1)

In de maand september heeft ds H. de Jong in dit blad de identiteit of eigenheid van onze kerken aan de orde gesteld aan de hand van drie vragen: 1. Hoe gaan we denken over het Schriftgezag; 2. hoe over de binding aan de reformatische belijdenisgeschriften; 3. hoe gaat ons kerkverband er uitzien.

Het was te verwachten dat met name de vraag hoe we gaan denken over het Schriftgezag verontrustend zou geven in onze kerken.

In de door de kerken aanvaarde belijdenis wordt duidelijk over dit gezag gesproken en daarom doet het op zijn minst gezegd vreemd aan, wanneer deze zaak in discussie wordt gebracht.

Wanneer ik de schrijver goed heb aangevoeld heeft hij ook zichzelf in verlegenheid gebracht, hetgeen zou kunnen blijken uit het slot van de artikelen waarin hij zo ongeveer de hoop uitsprekt dat er iemand opstaat die hem aantoont dat de geringste stap op deze weg met innerlijke noodzaak leidt tot verwoesting van het bijbelse geloof.

Wanneer ik in enkele artikelen de handschoen opneem, ben ik mij er van bewust dat het niet mogelijk is om uitputtend in te gaan op alles was ds De Jong met name over de aard van het Schriftgezag te berde brengt.

Laat ik beginnen enige zaken te noemen, waarin ik eens-geestes ben met collega De Jong, om vandaar uit mijn bezwaren kenbaar te maken.

Aangezien ik in dit blad en elders meermalen de identiteit van onze kerken ter sprake heb gebracht heeft het mijn hartelijke instemming, wanneer ds De Jong deze zaak aan de orde stelt.

In een artikel: Kerken buiten verband: Waarheen, heb ik de vraag gesteld: *Hoe functioneren de kerken in het geheel van het lichaam van Christus.*

Die vraag is niet eerst aan de orde gekomen toen de kerken een nieuwe naam hebben aanvaard, maar was aanstonds aan de orde, nadat zich de breuk in de vrijgemaakte kerken had voltrokken.

Zelf behoor ik tot de door ds De Jong genoemde mensen, die aan de oude naam de gedachte van voorlopigheid verbonden, die spraken van kerken in de verstrooiing. Het feit dat onze kerken zich nu Nederlands Gereformeerde Kerken noemen zegt mij niet zoveel en zou ik niet graag zien als een soort consolidatie van de kerkelijke verbrokenheid. Ik droom nog tegen

hoop op hoop van een vereniging van kerken van gereformeerde belijdenis in ons land.

Wel stem ik toe dat we een „identiteitsverstevinging” nodig hebben, want het kerkelijk besef lijdt in de verstrooiing aan slijtage.

Er groeit in de „gereformeerde wereld” een jeugd op, die van de vrijmaking en de strijd in de vrijgemaakte kerken weinig weet heeft en daarvoor ook moeilijk belangstelling kan opbrengen. Jonge mensen vragen terecht aandacht voor hun strijd.

Ik verschil met coll. De Jong van mening, wanneer hij schrijft zich er van bewust te zijn dat hij door het spreken van een eigen identiteit degenen die ijveren voor éénwording met de Christ. Geref. Kerken niet aangenaam is, omdat hierdoor de zaak van de fusie op de lange baan zou worden geschoven.

Zou het ooit tot een vereniging komen met Christ. Geref. Kerken en anderen (!?) dan mag dat niet met zich meebrengen dat onze kerken zonder meer opgaan in een groter verband, want dat zou neerkomen op een capitulatie.

Onze kerken hebben als gereformeerde kerken, die in 1945 tot vrijmaking kwamen en in 1967 buiten verband zijn gesteld, in de vergadering van Christus' kerk en al de strijd daaraan verbonden veel ontvangen rond de prediking van het evangelie en daarom een inbreng in het geheel, waar zij anderen mee kunnen dienen.

Bij een vereniging geeft men zijn identiteit niet prijs maar brengt die in. Daarbij komt dat de Christ. Geref. Kerken, om ons daartoe te beperken, hun eigen strijd hebben rondom wat men wel eens het Christelijk Gereformeerd beginsel noemt.

Kort geleden kon men in de kranten lezen van de moeiten in deze kerken b.v. rondom het zg. *grensverkeer*.

Het komt bij hen voor dat gemeentelieden, die in de plaats A. wonen niet lid zijn van de kerk aldaar, maar zich voegen bij de kerk te B. en omgekeerd, omdat men zich niet kan vinden in de prediking in eigen plaats.

Ik kan mij voorstellen dat men in

In 1920 verscheen van de hand van prof. Van Schelven een geschrift: „Het heilige recht van opstand”. Het gaat o.m. over de opstand tegen de koning van Spanje in de tachtigjarige oorlog. Aan het slot van die studie staat iets over de actualiteit ervan. Natuurlijk, het is mogelijk dat de Bolsjewisten in ons land de leiding krijgen, maar afgedacht daarvan is het toch nauwelijks denkbaar dat een wettige regering van ons land in tirannie zou ontaarden. Eigenlijk kunnen we maar dankbaar zijn, dat deze studie, dus over het recht van opstand, niet bijster actueel is; daar komt het betoog wel zo ongeveer op neer.

In 1925 kwam er een detectie-romannetje van Ivans uit, met als hoofdfiguur de Engelsman Geoffrey Gill. „Geheime dienst” heet het boekje. De Nederlander in het verhaal, mr Hendriks, krijgt

te horen dat Duitse militairen via Nederlands grondgebied een aanval willen doen op Engeland en dat, terwijl Nederland zo lief neutraal is. Hendriks wil het eerst niet geloven, want zo'n plan moet dan toch wel ontsproten zijn aan het brein van een uitzonderlijk misdadig monster; je houdt het niet voor mogelijk.

Twee boekjes uit dezelfde rustige tijd. Vrede, vrede, en geen gevaar. Onze jongens en meisjes kunnen zich de jaren twintig niet voorstellen. Wij allemaal weten nu van verdragen en bondgenootschappen, die niets voorstellen en van machthebbers die van de duivel bezeten zijn. We zijn op het ergste voorbereid. Het is nu de tijd met „Schrik van rondom”. Die uitdrukking vind je enkele malen bij Jeremia. Kernachtiger dan met die woorden kunnen onze jaren zeventig en tachtig niet getypeerd worden.

Je ontmoet mensen die bevangen zijn door vrees. Ze zijn er niet mee geholpen als je zegt, dat het nog wel meevallen kan. Als ze nu maar Gods beloften beetpakken, bijvoorbeeld die uit het slot van Romeinen 8! Want anders hebben ze geen leven meer.

A. H. Algra, Sliedrecht

de Christ. Geref. Kerken moeite heeft met bepaalde opvattingen binnen onze kerken over het kerkverband en daarover tot klaarheid wil komen, maar ik hoop dat de broeders aldaar zich kunnen voorstellen dat wij ons afvragen wat kerkelijke gemeenschap en kerkverband inhouden, wanneer het „grensverkeer” een gewone zaak wordt.

Daarom: wanneer aandacht wordt gevraagd voor de eigenheid van onze kerken behoeft dit niet in mindering te komen op het streven naar vereniging of hereniging met kerken van gereformeerd belijden.

Het doet mij dus genoegen dat ds De Jong de vraag naar de identiteit bespreekt en daarin ook reageert op de door mij gestelde vragen. Er zijn inderdaad mensen, die zeggen dat de identiteit van de kerk is dat zij de vergadering is van gelovigen en dat Gereformeerde kerken slechts bedoelen christelijke kerken te zijn.

In de Reformatie is Prof. dr G. Doekes¹⁾ in een aantal hoofdartikelen ingegaan op wat ik in ons blad over deze zaak heb geschreven en daaruit blijkt dat voor hem de vraag naar de identiteit een kwalijke zaak is, omdat toch vast staat wat de kerk is naar ons belijden. Hij schrijft vervolgens een lang artikel over de kerk dat ik voor een groot deel onderschrijven kan. Terecht schrijft ds De Jong dat de

binnen-verbanders, met hun pretentie de ware kerk te zijn, menen aan de vragen die zich hier voordoen te kunnen ontkomen.

Hetzelfde geldt voor kerken, die zich alleen christelijke kerken noemen en menen op deze wijze oecumenisch werkzaam te zijn.

Elke kerkelijke gemeenschap, die niet pretendeert de enige ware kerk te zijn, krijgt te maken met de vraag hoe ze op de rechte wijze haar plaats inneemt in het geheel van Christus' kerk en op welke wijze zij zal voldoen aan de opdracht van de Meester om de eenheid van zijn kerk te zoeken en met al de heiligen op te trekken de bruidegom tegemoet.

Zijn collega De Jong en ondergetekende het dus eens over het feit dat er duidelijkheid moet komen over de vraag waar we met onze kerken aan toe zijn en waar we heengaan, over de vraag *inzake de weg* die we daarbij hebben te gaan zijn we *minder eenstemmig*.

Het feit dat onze kerken een nieuwe naam hebben betekent niet dat we afscheid hebben genomen van ons verleden en totaal opnieuw beginnen.

Onze kerken hebben uitgesproken dat zij hun eenheid vinden in de aanvaarding van de Schrift en van de belijdenis van de Gereformeerde kerken en zoeken nog met elkaar naar een herziening van de K.O.

De aanvaarding van Schrift en belijdenis behoren tot onze identiteit. In die aanvaarding hebben we el-

1) Zodra ik daarvoor tijd en gelegenheid heb hoop ik op het belangrijkste artikel van dr Doekes in te gaan.

kaar gevonden en trouw beloofd. Hier zet mijn kritiek op de artikelen van ds De Jong dan ook in. Daarbij wil ik eerst ingaan op de vragen over de belijdenis en het kerkverband, om vervolgens uitvoeriger te spreken over het Schriftgezag.

Uit het artikel van ds De Jong zou men de indruk kunnen krijgen dat het *ondertekeningsformulier* voor predikanten in onze kerken in *onbruik* is geraakt.

„In het algemeen zal men het onder ons niet meer opnemen voor het dordtse ondertekeningsformulier”, zo lees ik in zijn artikel.

Hiertegenover wil ik vaststellen dat mijn ervaring in klassicale of regionale vergaderingen is dat *alle predikanten* het formulier hebben ondertekend.

Verder is het een algemeen gebruik in onze kerken dat *ouderlingen* en *diakenen* hun *instemming* betuigen met de belijdenis.

Het is mogelijk dat er uitzonderingen zijn op deze regel, maar dit is *niet legitiem* voor onze kerken.

Uit besluiten van de landelijke vergadering in Wezep is duidelijk dat daar is uitgegaan van de aanvaarding van de binding aan de belijdenis.

Wanneer ds De Jong de voorkeur geeft aan de formulering dat de binding aan de drie formulieren van enigheid onbekrompen en onduidelzinnig zal zijn, begrijp ik niet waarom dit in mindering moet komen op het ondertekeningsformulier.

We moeten ons niet blind staren op wat er in de zestiger jaren in de

vrijgemaakte kerken zich heeft afgespeeld.

Zelf behoor ik tot de predikanten, die in verband met de binding aan de belijdenis zijn veroordeeld, daarom heb ik enig recht van spreken. Maar veroordelingen, uitgesproken *zonder de mensen ook maar te horen*, waarbij *de aanklagers gelijk rechters waren*, hebben maar weinig te maken met een handhaven van de waarheid van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof.

Zou het handhaven van de ondertekeningsformulier betekenen dat er zich in de kerken weer tonelen afspelen als in de zestiger jaren, dan zou er terecht worden opgeroepen dit nader te bezien.

Evenwel, de binding aan de belijdenis is *een goede zaak*.

De binding is niet absoluut, want de belijdenis wijst zelf de Schrift aan als hoogste rechter en het formulier geeft aan welke weg we moeten gaan als er zwaarigheden komen.

Het feit dat „de historische belijdenisgeschriften iets situationeels bepaalds hebben en dat het mogelijk moet blijven dezelfde dingen onder een geheel andere gezichtshoek te belijden” zal iedereen ds De Jong toestemmen en een christelijk en *geestelijk omgaan* met het belijden dat ons is overgeleverd niet in de weg staan.

Tenslotte: over formulieren is onder het beslag van Gods Woord altijd te spreken in Gereformeerde Kerken, *maar de binding* aan en de *handhaving* van het belijden behoren tot de *identiteit* van deze kerken.

Hoe aardig dit ook voor het vrouwelijk geslacht is, een sterk argument voor de vrouwen lijkt me dit toch niet.

Dan was de argumentatie van Katarine Zell, vrouw van de Straatsburgse Reformator Matthew Zell, sterker.

In een brief aan de bisschop, die haar man excommuniceerde en die haar wees op het woord van Paulus, dat de vrouwen in de gemeente moeten zwijgen, wees zij op het woord van dezelfde apostel, dat in Christus niet langer man en vrouw is en op de profetie van Joël: „Ik zal mijn Geest uitstorten op alle vlees, en uw zonen en *dochters* zullen profeteren.”

Naar mijn mening raakt zij hier het fundamentele punt aan wat betreft de positie van de vrouw in de gemeente. De vrouw is ten volle deelgenoot in het in Christus geschonken heil en er bestaat ten dien aanzien volkomen gelijkheid tussen man en vrouw, tussen jood en griek, heer en slaaf.

Het gaat niet aan die gelijkheid op enkele beperkte terreinen wel te erkennen, maar deze erkenning te onthouden zodra het gaat om kerkelijke zaken als eredienst en ambten.

Calvin I

De visie van Calvin was traditioneel. In zijn beschouwingen over de vrouw was hij typisch een kind van zijn tijd. In zijn spreken gaf hij nog al eens af op wat aanzag voor typisch vrouwelijke ondeugden. IJdelheid en wellustigheid, zo merkte hij eens op, verheffen hun afschuwelijke koppen in de overdadige bezorgdheid en begerigheid wat de kleren aangaat. = „een feil, waarvoor de vrouwen bijna altijd vatbaar zijn”. (Comm. op 1 Tim. 2 : 9).

Een bijzondere plaag ook vindt hij hun babbelaachtigheid. Een ziekte onder de vrouwen, die bij het ouder worden nog erger wordt.

Als vrouwen niet bezig zijn in hun natuurlijk domein, het huis, rennen zij van de ene plaats naar de andere. Dat ontwikkelt slechts de ondeugden van ledigheid, nieuwsgierigheid en praatzucht (Comm. op 1 Tim. 5 : 13).

In een preek over Eph. 5 : 3-5 zegt hij het volgende:

„Laten wij daarom goed letten op wat Paulus hier zegt. Want vrouwen heeft men lange tijd toegestaan om buitensporig onbeschaamd te zijn. En bovendien, afgezien van het gepraat, zijn er zeer prikkende kleren, zodat het moeilijk is om te onderscheiden of zij mannen of vrouwen zijn. Zij verschijnen in nieuwe toiletten of kleinodiën, zodat elke dag een nieuwe vermomming te zien is. Zij zijn gehuld in pauwestaart-mode, zodat de man haar niet kan passeren binnen drie voet zonder het gevoel als het ware of een molenwiek hem voorbijzwaait. Bovendien maken schunnige liedjes deel uit van hun gedrag.”

Hoewel deze preek van Calvin mij bepaald niet saai lijkt te zijn, komen deze woorden van Calvin mij toch scherp en vernederend voor tegenover de vrouwen.

Calvin II

Gelukkig heeft Calvin ook betere, meer juiste dingen over vrouwen gezegd. Belangrijker nog is, dat Calvin erkende, dat voorschriften over de hoofdbedekking van de vrouw en het zwijgen van de vrouw voor wijziging vatbaar waren, wanneer de opvattingen over wat eerbaar is veranderden.

Calvin drukte zich erg scherp uit over het leiding geven door vrouwen. Het gezond verstand zegt ons, zo meent hij, dat regering door vrouwen onbetamelijk en gebrekkig is.

Calvin had echter geen moeilijkheden met de troonbestijging van koningin Elisabeth. Hij erkent, dat de geboden van Paulus met betrekking tot de vrouwen niet altijd opgevolgd behoeven te worden. Gewoonte of onderlinge overeenstemming kunnen een andere weg wijzen.

Het spreekverbod van de vrouw behoorde volgens Calvin tot de normale, goed gefundeerde gemeente. Er kan echter een situatie ontstaan, dat er zulk een nood is, dat de vrouw behoort te spreken.

Als de liefde onze weg leidt en orde en decorum worden gehandhaafd, dan zullen blijkbaar vrouwen in de eigen culturele omlijsting mogen onderwijzen in de kerk. Calvin is zich bewust, dat niet alle Bijbelse geboden en verboden geldend zijn in alle tijden en in alle situaties. Culturele factoren spelen een grote rol als het aankomt op het bepalen, hoe christenen aan hun christelijk geloof uitdrukking hebben te geven in een bepaalde omgeving.

„De liefde zal zeer wel oordelen wat schadelijk is of zal stichten; en indien wij de liefde onze leidsvrouw laten zijn, zullen alle dingen wel gaan.” (Inst. IV 10.30).

Opvallend is de grote waarde, die Calvin hechtte aan decorum en welvoegelijkheid.

Deze uitingen van Calvin wijzen erop, dat zich ook andere mogelijkheden betreffende de plaats en de rol van de vrouw kan voorstellen, dan die welke hij hen in zijn dagen zo consequent toeweest.

Calvin bepleit geen slaafse navolging van de instellingen der eerste christelijke kerken. Alleen maar, hij trok zelf geen consequenties uit deze gedachtenlijn.

J. MEULINK — ENSCHEDE

De plaats van de vrouw in de gemeente

Het lijkt me goed, dat ik de gedachtenwisseling met br. v. d. Wetering over de plaats van de vrouw in de gemeente nog even voortzet.

Terecht constateert hij, dat we het over een aantal punten wel eens zijn. Daar zijn echter nog enkele, waarover we niet gelijk denken en deze zijn juist van groot belang voor ons onderwerp.

Uw dochters zullen profeteren

De discussie over de positie van de vrouw in de gemeente is niet iets speciaals van deze tijd. Van bevriende zijde kreeg ik een geschrift onder ogen, dat handelt over „Calvin over de rol van de vrouw” van dr Willis P. DeBoer (U.S.A.).

Uit dit geschrift blijkt, dat ook ten tijde van Calvin de positie van de vrouw in de gemeente onderwerp van discussie was. En ook de vrouwen lieten zich daarin niet onbetuigd.

Marguerite de Valois, een van de vorstelijke personen, waarmee Calvin correspondeerde, schreef, dat vrouwen dicht bij God stonden dan mannen. Dat komt, omdat de vrouw later dan de man geschapen is. God bracht immers zijn werken in een opgaande orde van volmaaktheid tot stand: het laatste het beste. Vandaar zou de vrouwelijke volmaaktheid die van haar Schepper het meest nabijkomen.

Niet de traditie is onze norm

Naar mijn indruk is br. v. de Wetering toch wat te traditioneel ingesteld en is hij te zeer bevreesd in dit opzicht af te wijken van het spoor der vaderen. Het bewijs moet geleverd worden, dat de traditie in strijd is met Gods Woord. Kan dat bewijs niet geleverd worden, dan moet de traditie gehandhaafd worden.

Het is dan ook begrijpelijk, dat hij erover klaagt dat ook in de kerk overleveringen en tradities op de tocht staan.

Nu behoort ik niet tot hen die aantrappen tegen bestaande, traditionele structuren. Maar als ze metterdaad verouderd zijn, mogen we ze toch wel wijzigen?

Wanneer onze psalmberijming verouderd is, is het toch verstandig een eigentijdse berijming te kiezen? Dan behoeft ik toch niet eerst aan te tonen, dat die berijming met Gods Woord in strijd is?

We moeten ervoor oppassen het bestaande als normatief te zien. Op deze wijze blijven we zitten met verouderde liturgische gewoonten, gebruiken we verouderde berijmingen, belijden we ons geloof in een taal die de onze niet is en hullen onze predikanten zich in costuums, die vele modes achterlopen.

Zo maken we de kerk voor buitenstaanders moeilijk toegankelijk.

De Schrift zegt ook niet, dat we oude gewoonten en tradities niet mogen veranderen.

Ook van een zich houden aan „overleveringen” in de zin van de rooms-katholieke kerk weet de Schrift niets.

Wanneer Paulus het heeft over overleveringen en tradities bedoelt hij de leer, die hij aan de gemeente heeft overgeleverd. En deze overlevering is voor alles het in Christus plaats gevonden heilsgebeuren.

Alleen deze overlevering is voor ons altijd gezaghebbend.

Vrouwelijke ambtsdragers?

Br. v. d. Wetering voert tegen het bekleden van een kerkelijk ambt door een vrouw ook aan, dat de Schrift niet spreekt van vrouwelijke ambtsdragers.

Nu lezen we ook niet in de Schrift, dat vrouwen aan het avondmaal toegelaten werden en evenmin, dat de kinderen naar de kerk gingen. Zelfs wordt de kinderdoop niet uitdrukkelijk in de Schrift genoemd.

Gewezen wordt verder door br. v. d. Wetering op Hand. 6, waarin we lezen, dat er zeven mannen-diakenen werden aangewezen.

Nu lezen we in Hand. 6 niet, dat er diakenen aangewezen werden. Er worden zeven mannen gekozen, die de apostelen terzijde moesten staan in verband met de verwaarlozing van de Grieks sprekende weduwen.

Het is niet zeker, dat dit diakenen waren. Je zou hen ook hulp-apostelen kunnen noemen. Opvallend is ook, dat een van hen Stefanus een groot prediker was, terwijl Filippus als zendeling optrad.

Wanneer later sprake is van diakenen, worden ze steeds in verband met opzieners genoemd. Het is niet onmogelijk, dat ze eerst meer als assistenten van de opzieners optraden. Het is ook niet altijd duidelijk, of er sprake is van een ambt dan wel van niet ambtelijke dienst. Dat geldt zowel voor de mannen als de vrouwen.

Het gaat echter niet om als het mannen betreft te stellen, dat het een diakenambt betreft en dit bij vrouwen plotseling te ontkennen, omdat diakenen ook niet ambtelijk werk kan betekenen.

Daar komt nog bij, dat de Schrift wel spreekt van vrouwelijke diakenen. Daarvan is sprake in 1 Tim. 3, terwijl in 1 Tim. 5 ook nog sprake is van een weduwenambt.

Verder wordt in Rom. 16 Phoebe een diaken van de kerk (ecclesia) genoemd. Dat zal toch wel een ambt geweest zijn.

Ik zou ook willen waarschuwen, dat we ons patroon van kerkelijke ambten niet zo maar op de christelijke kerken uit de begintijd moeten overbrengen. Die kerken leefden echt nog niet naar de kerkenorde van Dordrecht. We lezen in het N.T. van allerlei ambten zoals apostelen, profeten, leraars, herders, evangelisten, oudsten, opzieners enz. We zien in die eerste christelijke kerken een veelheid van ambtsnamen, waarvan het niet de bedoeling kan zijn, dat wij deze zouden imiteren. We zullen in onze situatie op onze wijze naam en inhoud aan die ambten dienen te geven.

Ook de kerkdiensten waren toen geheel anders dan nu. Het „leren” b.v. was een onderlinge functie der gemeentelieden en hield ook discussie in. De leerfunctie was ook niet aan een kerkelijk ambt gebonden.

Paulus zegt in dat verband alleen maar, dat de vrouwen aan die discussies niet moeten deelnemen. Dat is in strijd met het decorum en de zeden van die tijd. Dat zou in botsing kunnen komen met de onderdanigheid, die de gehuwde vrouw aan haar man is verschuldigd,

Paulus sprak er helemaal niet over, dat vrouwen in het algemeen aan de mannen ondergeschikt zouden zijn.

De verhouding van man en vrouw in het huwelijk, waarbij de vrouw onderdanig moet zijn en de man dienend leiding moet geven kan toch geen afbreuk doen aan het feit, dat in Christus man noch vrouw is?

Mijn conclusie blijft dan ook, dat de kerk aan de vrouw ten onrechte het ambt van diaken onthoudt.

D. W. L. MILO — DALMALLY**MIJN GOUDEN TIJD**

In ons Church Hymnary komt een lied voor, dat u zou moeten kennen. Nu ja, moeten is te sterk; maar u zou er zichzelf een genoeg mee doen. Niet alle Engelse kerkliederen zijn even belangrijk; er komen zelfs erg onbelangrijke voor. Wij gebruiken hier een uitgave, die u met de Hervormde Gezangenbundel uit 1938 kunt vergelijken. Er is ook een nieuwe uitgave, van 1973, die op het niveau van het Liedboek (1973) staat — maar daar zijn wij in de country nog niet aan toe.

Nu, het lied dat ik u vandaag wilde voorleggen was waard in het Liedboek te zijn opgenomen en door u gezongen. Het zou daar geheel op zijn plaats zijn. Misschien wordt het nog eens door dichters als Wit en Barnard ontdekt, berijmd en toegevoegd aan de Nederlandse liederenschat voor de kerken. Het christendom is wereldomspannend en we kunnen heel wat opsteken van elkaar. Hier volgen de Engelse tekst en mijn vertaling:

Lord, in the fulness of my might
I would for Thee be strong:
while runneth o'er each dear delight,
to Thee should soar my song.

Heer, op het toppunt van mijn
[kracht]
zou ik sterk willen zijn voor U:
terwijl elke zoete vreugde voorbij
[spoelt]
moest mijn lied tot U opstijgen.

I would not give the world my heart
and then profess Thy love,
I would not feel my strength depart
and then Thy service prove.

Ik zou mijn hart niet aan de wereld
[willen geven]
en dan beweren dat ik U liefheb,
niet eerst mijn krachten zien
[afnemen]
en dan uw dienst pas beproeven.

I would not with swift winged zeal
on the world's errands go,
and labour up the heavenly hill
with weary feet als slow.

Ik zou niet met luchtige tred
op wereldse dwaalwegen willen
[gaan],
om dan traag en moeizaam
de weg naar de hemel op te te
[zwoegen].

O not for Thee my weak desires,
my poorer, baser part.
O not for Thee my fading fires,
the ashes of my heart!

Voor U zijn niet mijn zwakke
[verlangens]
en mijn armzalige lagere ik.
Niet mijn dovend vuur en
de as van mijn hart zijn goed
[voor U].

Laat eens wat horen

Korrespondentie over deze rubriek naar:

A. W. Biersteker,
Fazantenkamp 526,
Maarssen (03465-65358)

„DRONKEN FLIP”

naar aanleiding van
**Alcohol en drugs — het drama
der matelozen**
van dr P. H. Esser

Als ik wil, kan ik hem moeiteloos voor me halen: „dronken Flip”. Hij

woonde bij ons in de buurt, en was onveranderlijk iedere avond stomdronken. Twee dingen (die verder van minder belang maar toch vermeldenswaard zijn) typeerden hem: z'n innige afhankelijkheid aan het Oranjestad en z'n vermogen in beschonken toestand langdurig op de handen te staan. Geen avond of hij beleed z'n diepe liefde voor „Willemlen” — „en wie wat van Willemlen te zeggen heeft, zal ik op z'n b... slaan”; geen avond of hij stagneerde gedurende enige tijd alle verkeer door midden op straat een ongekeerd verticale houding aan te nemen. Als kind vond je dat allemaal wel leuk. Maar 't was niet leuk. Eigenlijk bood hij een droevige aanblik. Zeker voor z'n vrouw en negen kinderen die zwaar leden onder Flips drankzucht. Flip was een van die tamelijk velen die zich in die tijd schuldig maakten aan openbare dronkenschap. En hij en z'n mededronkenschapen plaatsten zich buiten de samenleving. Ze werden beschouwd als

O choose me in my golden time:
in my dear joys have part!
For Thee the glory of my prime,
the fulness of my heart!

O kies mij in mijn gouden tijd:
heb deel aan mijn levensvreugde!
Voor U is het beste van mijn bloei,
de volheid van mijn hart!

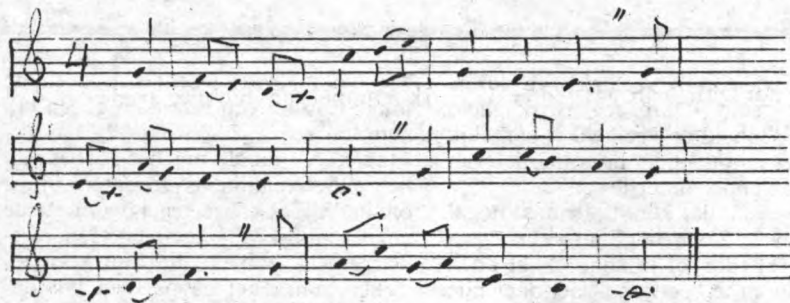
—o—

De Prediker had aan de dichter de raad gegeven: denk aan je Schepper zo lang je in je volle kracht staat; geniet de vreugden van je jonge leven intens; voordat het leven zijn waarde gaat verliezen en je vermogens afnemen; maar vergeet nooit dat bij alle vergankelijke blijdschap je hemelse Vader betrokken is. Geef Hem de vruchten van je dankbaarheid!

Wie was die dichter eigenlijk? Dat was Thomas Hornblower Gill (1819-1906), een tijd- en naamgenoot van de Engelse sterrekundige Sir David Gill (1843-1914). Als u dan ook nog weet dat van 1882 tot 1940 een Eric Joseph Gill heeft geleefd, die als beeldende kunstenaar, typograaf en auteur bekend stond, dan ziet u al door de bijbelse namen en de talenten de familieverbanden schemeren. (Dat een der kinderen de naam van Moeder meekrijgt, is een goede Britse gewoonte.)

De melodie staat op naam van John Randall (1715-1799) en komt voor in diens bundel Psalm and Hymn Tunes, 1794. Vermoedelijk echter was de componist Charles Collignon (1725-1785), een naam die u zich herinnert als de compagnon van de nationale firma Van Gend en Loos. Die melodie heeft de naam „University”, om onnaspeurlijke redenen, zoals haast elke Britse kerkmelodie een naam heeft.

Maar de wijs is allesbehalve zoetsappig. Deze heeft een voorname zwaai en biedt — mits „niet te snel” gezongen zoals de aanduiding luidt — een heerlijke ondergrond onder de tekst. De omvang is niet minder dan tien tonen, er zit een veerkrachtige ritmiek in en de wijs doet, massaal gezongen, niet onder voor onze Geneefse psalmmelodieën. Bij de Schotse televisie-uitzendingen, de Scots Praise van de Zondagmiddag, wordt dit lied bij voorkeur gezongen. Ik geef hieronder de notatie — probeer die wijs eens te zingen of te spelen. U zou er zichzelf een genoegen mee doen.

En vergeet alstublieft niet de boodschap, die in dit lied zit. Het is een gebed en een lofzang. Er spreekt een geloof uit, dat ons behoudt. Maar er spreekt ook een belijden uit, dat ons zalig maakt. En zalig, die dit zingen, belijden — en dóen. In hun gouden tijd.

stumperds of openbare vermakelikheden.

Nu, die drinkebroers en -zusters zijn gelukkig grotendeels van het straat-toneel verdwenen. Maar in de nette huizen en achter de keurige gordijnen moeten er heden ten dage wel vele, vele te vinden zijn. U weet het: het misbruik van sterke drank is onrustbarend toegenomen. Zo zeer, dat van alle kanten alarm wordt geslagen. Een rapport spreekt van een sterk groeiend aantal ouderen en ook jongeren dat zich niet meer of nauwelijks maatschappelijk kan handhaven als gevolg van toeloos alcoholmisbruik. Huisartsen verzekeren je dat in toenemende mate patiënten zich op hun spreekuur vervoegen met ernstige lichamelijke klachten. Oorzaak: alcoholmisbruik. Het is verleidelijk allerlei illustratieve cijfers te geven en uitspraken te citeren die een beeld geven van de toenemende alcoholverslaving. Maar in het kader van een boekbespreking is er niet zo de ruimte voor.

Over verslavende-, vlucht- en roesmiddelen schreef dr P. H. Esser: **Alcohol en drugs**. Het drama der matelozen. (Uitg. Kok, Kampen, f 13,90). Graag proberen we U er een indruk van te geven. De inhoud is als volgt: Inleiding, Alcoholisme, Roken, Niet-medisch druggebruik, Samenvatting, Het woordgebruik van druggebruikers, Literatuur, Belangrijkste adressen in Nederland. U ziet: het boek handelt zeker niet alleen over alcoholverslaving, ook de gebondenheid aan (andere) drugs komt ter sprake. Doel van deze niet zo gemakkelijke maar wel belangwekkende uitgave is: „de lezer bekend te maken met wat ons de dagelijkse omgang met matelozen kan leren en voor welke vragen dat contact ons stelt”. Ieder die hoe dan ook betrokken is bij hulp aan en opvang van verslaafden kan m.i. heel wat aan dit boekje hebben; verder is het voor ieder die zich op dit terrein oriënteren wil heel interessant.

Belangrijk is de opmerking (ik pro-

beer die maar met eigen woorden weer te geven) dat het alles uitmaakt hoe je tegen dat ziekteverschijnsel „verslaving” aankijkt. De een, een Nieuw-Linkser b.v. „vindt dat de maatschappij zo tolerant moet zijn het gebruik van in ieder geval hennep toe te staan”. Een ander vindt verslaven, wegdromen en wegluchten immoreel en normloos. Eveneens in de inleiding laat dr Esser uitkomen de onderscheiding soft- en harddrugs niet juist te achten. Gelukkig, want wat zijn het toch voor boosaardige mensen die suggereren dat hennep-producten (marihuana en hashish) „soft”, ongevaarlijk zijn? Wat willen ze? Ach, dat is niet zo moeilijk. Het zijn prachtige middelen om jongeren naar je hand te zetten, om ze om te turnen tot wezens die passen in een nieuwe maatschappij waarin voor God en zijn heilvolle Woord geen enkele plaats is. Alleen dwazen en misleiders praten hennepgebruik goed. In de psychiatrische centra zitten ze: de hashgebruikers. Deerniswekkende stumperds, vernietigd naar lichaam en geest!

In hoofdstuk II stelt de auteur dat alcoholisme een ziekte is. Het centrale probleem van de alcoholist is dat zijn gedragingen gekenmerkt worden „door een wisselende graad van mateloosheid”. En dat is dramatisch. De mateloze is zichzelf niet meer, is verslaafd, gebonden, hij móet drinken of spuiten. Die tot vrijheid groepen is wordt een treurige slaaf, een geketende. En van dit geketend-zijn, van het verlies van wil en gevoel geeft de schrijver een duidelijk beeld. Een helder overzicht geeft U inzicht in de begrippen tolerantie, misbruik, gewenning en gewoonte. Andere „onderdelen” zijn: „hersenfuncties en alcohol”, „is alcoholisme erfelijk?”, „het voorkomen van alcoholisten in verschillende landen”, „lichamelijke ziektes bij alcoholisme”, „stadiën in het ziekteverloop”, „verheimelijken van het drinken”, „partiële geheugenverlies en controleverlies”, „het isolement van de drinker”, „organische afwijkingen”, „behandeling van de alcoholist” en „verschillende vormen van therapie”. Ook van de wijze van aanpak van de „AA” (de Anonieme Alcoholisten) wordt een indruk geboden.

Op blz. 35 kenmerkt dr Esser alcoholisme als „een soort geestelijke kanker, een geen grenzen respecterende aandoening, die niet alleen de drinker, maar ook zijn gezin, zijn werk, kortom heel zijn leefmilieu aantast en met de jaren vernietigt”.

Hoofdstuk III bespreekt het rookprobleem. Roken is niet de enige aanleiding van het tot ontwikkeling komen van longkanker. „Wel is gebleken”, zegt dr Esser, „dat het excessief roken van sigaretten de belangrijkste predisponerende factor bij het tot ontwikkeling komen van longkanker, chronische bronchitis en emfyseem is”. De uitspraak, dat de strijd van dr Meinsma lijkt op een strijd tegen windmolens, lijkt me wat boud. Onder de indruk van de berichtgeving zijn toch velen gestopt met roken. Anderzijds is het toch wel griezelig te zien hoe mateloos onder jongeren gerookt wordt. In de pauzes hangt boven menig schoolplein een dichte rookwolk. Een tip voor rokers die willen ophouden: denk niet: „ik rook nooit meer”. Neem U’s morgens voor: „Vandaag rook ik niet.

Morgen zal ik deze moeilijkheid op nieuw bekijken”.

In een groot deel (bijna 50 blz. van dit totaal 123 pagina’s tellende boek) wordt de lezer geïnformeerd over het „niet-medisch druggebruik”. De schrijver wijst er op hoe inmens een diep-verslaafde, we mogen wel zeggen, tot genezing komt. Doorbreking van de verslaving wordt vrijwel onmogelijk wanneer een ex-gebruiker terugkeert in de groep. Onder de verslaafden zijn er veel die een neurotiserende jeugd gehad hebben of daar nog midden in zitten. Of zij die afkomstig zijn uit gebroken gezinnen. Of jongeren die om welke reden ook weigeren „het maatschappelijk spel” mee te spelen.

Evenals in zijn boek „Klinische psychiatrie” houdt dr Esser ook hier de indeling in drie grote groepen aan:

Psychodyleptica of hallucinogenen (cannabis, lsd);

Psychoanaleptica of pepmiddelen (amfetamines);

Psycholeptica (opiaten, ethanol, hypnotica en tranquilizers).

Over de bewustzijnsverruimende middelen (de psychodyleptica) krijgt de lezer in kort bestek heel wat gegevens geboden. De opsomming van subjectieve en objectieve verschijnselen bij de cannabisgebruiker en het onderdeel „enkele belangrijke vragen bij gebruik van hennepproducten” lijkt me goed praktisch materiaal voor degenen die zich met gesprek, opvang en hulpverlening bezighouden. Ook voor degenen die wat op de hoogte zijn van LSD en de uitwerking ervan op de gebruiker is het schokkend te lezen hoezeer dit middel de geest verwoest. Het is niet doenlijk hier alle middelen en stoffen die de auteur beschrijft, hun werking, de afhankelijkheid die zij veroorzaken te bespreken. Grote aandacht heeft de schrijver voor de verslaafde, voor de houding t.o.v. hem, voor de vragen: hoe treed ik hem tegemoet?, hoe kan ik helpen?

In de „samenvatting” maakt de auteur nog eens duidelijk dat hij onverzoenlijk staat tegenover iedere wijze van acceptatie van niet-medisch druggebruik door jongeren.

Druggebruik is „onderdeel van een andere samenleving”. „Het hoort niet thuis in onze cultuur”. Wie zich ten doel stelt jonge mensen te bevrijden van hun verslaving zal andere waarden moeten zichtbaar maken”. Ja, daar gaat het om. Er zijn er die door een zeer diep dal gegaan zijn, die angsten en verschrikkingen hebben doorgemaakt waarvan U en ik geen weet hebben en ze zijn gered. Ze zijn opgestaan tot een nieuw leven toen ze genezing en vergeving en vrede vonden bij een levende Heer. Tenslotte nog een vraag. Hierboven werd iets gezegd over het schrikbarende toegenomen alcoholgebruik. Er zijn christenen in binnen- en buitenland die afzien van elk gebruik van alcoholische dranken. Ik weet niet of dat moet, al maakt hun soberheid grote indruk. Toch klemde de vraag: hoe gaan wij om met datgene wat velen in onze tijd tot matelozen maakt?

C. van Baardewijk, Wezep

EX-LIBRIS

T. Hoekstra — Zwolle

Wat mankeert er aan dat boek?

Er is een schoolboek onder de titel: Ik heb al een boek! Kent u het mopje dat daarachter zit? De kapitein is binnenkort jarig en de onder-officieren overleggen: wat voor cadeau zullen we hem geven? Eén van hen komt op het originele idee: een boek! Maar het kan geen kwaad eerst eens de vrouw van de kapitein te vragen wat zij ervan denkt. De delegatie komt terug met de boodschap: liever iets anders, de kapitein heeft al een boek!

In dat schoolboek staat een aantal soorten argumenten die gebruikt worden bij de beoordeling van een letterkundig werk. Als de uitslag negatief is, rekent men het werk tot de „lectuur”. Ook in het boek „Literatuur en ethiek”,

onder redactie van H. v. d. Ent, komt een soortgelijk overzicht voor van de hand van professor Roscam-Abbing.

De zes voornaamste soorten noem ik hieronder:

1. Realistische argumenten: zo is het niet, zulke mensen bestaan niet. Leest u maar eens één van die suikerzoete verhalen van Courts-Mahler. Zo is het leven niet! Dergelijke lectuur geeft een verkeerd beeld van de werkelijkheid en zij kan de lezer bederven.
2. Emotivistische argumenten: het boek is leuk, spannend, interessant, saai, langdradig, aangrijpend, gevoelig.
3. Morele argumenten: dat boek is vies, sadistisch, opbouwend, leerzaam. Soms kun je horen: „Het moest verboden worden!”
4. Structurele argumenten. „Het zit knap in elkaar” of: „er zit geen enkele lijn in”. Meestal stelt men: een boek is goed, als elk element een functie heeft, zodat „alles met alles samenhangt”. Daarnaast heeft men er waardering voor als een schrijver iets heel ingewikkelds tot een sluitend geheel weet te maken. Ik verwijs nog eens naar „Witte Chrysanten” van Jan Siebelink.
5. Intentionele argumenten: bereikt de schrijver met het boek wat hij gewild heeft, zijn doel? Overtuigt hij ons van „wat” hij heeft te zeggen door de manier (het „hoe”) waarop hij dat doet? Oftewel: „Komt het over?”
6. Vernieuwingsargumenten: is het werk origineel of brengt het niets nieuws?

Welke van deze argumenten het zwaarste wegen, dát hangt van de lezer af. Meestal betreft men bij zijn oordeel meer dan één van deze

argumenten, soms zelfs worden ze vermengd. In onze christelijke kring wordt vooral naar de morele aspecten gekeken, maar ook dat van de verhouding tot de werkelijkheid speelt mee. Over het verhaal „Ouderlingenbezoek” werd b.v. gezegd: Zo was het niet, dit is een onjuiste weergave! En wie dat zegt, gebruikt eigenlijk ook een moreel argument: de schrijver liegt!

Een volgende keer meer daarover. Deze stukjes mogen niet te lang worden. Aan het begin heb ik een mopje verteld; waarom zouden wij ook steeds zo serieus doen? Zo kom ik er nu toe U eens attent te maken op de schrijver H. P. de Boer. Ik neem aan dat u met de humor van mensen als Bomans en Carmiggelt bekend bent, maar ik heb gemerkt dat heel wat boekenliefhebbers H. P. de Boer niet kennen. Hij schrijft een heel apart soort humor, waarin vooral het absurde een belangrijke rol speelt. Waarschijnlijk zult u niet om alles lachen, maar er zijn ook verhalen bij die erom vragen hardop voorgelezen te worden. Literatuur of lectuur? Op die vraag geef ik geen antwoord. Laat de lezer zelf maar oordelen!

Allereerst wil ik aanbevelen de bundel: Het damesorkest en andere stadsverhalen, uitgegeven bij Elsevier. U vindt daarin b.v. het verhaal over de jongen die gespaard had (hij is acht jaar en komt bij de bank met vierhonderdvijftigduizend gulden die hij gespaard heeft!) Ook „Een klier van een jongen” is een kostelijk, gek verhaal. Of: „De man die met een plank over straat liep”, weken lang met dezelfde plank zonder dat iemand erop reageert! Het is weer eens wat anders! En nog eens: waarom altijd zo serieus?

boekbespreking

„Bijne goddelijk”

n.a.v. Oek de Jong:

„Opwaaiende zomerjurken”

Als er één boek is dat van zich heeft doen spreken de afgelopen weken is het wel „Opwaaiende zomerjurken” van Oek de Jong. Deze jeugdige auteur die ruim twee jaar geleden debuteerde met de verhalenbundel „De hemelvaart van Massimo”, lijkt met zijn jongste verhaal te zijn toegetreden tot de beperkte groep van schrijvers wier werkstukken een lofprijzing weten te ontlokken aan vrijwel de hele kring literatuur-critici die ons land rijk is. Het warme onthaal dat deze roman te beurt is gevallen heeft ook zijn weerslag gevonden in de verkoopcijfers: al enkele weken prijkt hij op de eerste plaats van de boeken top-tien.

We hebben in Oek de Jong dan ook te doen met een kunstenaar van formaat die, net zoals de hoofdpersoon van zijn boek, Edo Mesch, zich erop heeft toegelegd de verschillende momenten van zijn leven te grijpen en te beschrijven om ze zo uit te tillen boven het nietszeggende en vergankelijke van losstaande fragmenten. Afzonderlijke gebeurtenissen worden

door hem omgesmeed tot schakels die in hun samenhang een keten vormen, zodat de veelheid van voorvallen en in-vallen, gebeurtenissen en gedachten, tot een eenheid groeit. Elke belevenis, iedere ervaring vindt in het geheel van het boek haar plaats als onderdeel van een symfonie, zij zijn als steken die samen een bont weefsel vormen.

De verscheidenheid is in deze roman op verschillende manieren aanwezig. Allereerst in de keuze van de stof: „Opwaaiende zomerjurken” is een drieluik over de ontwikkeling van Edo Mesch van jongen tot man. In het eerste deel „Oskar Vanille” ontmoeten we Edo als 8-jarige, in het tweede „Het systeem” is hij inmiddels 17 jaar geworden en de lezer verlaat in het derde deel „Scherm der reflexie” een 24-jarige Edo. We hebben zodoende drie uiteenliggende bladzijden van een familie-album die ons vertrouwd maken met dezelfde jongen die in zijn ontwikkeling doorlopend met dezelfde vragen worstelt. Dat meervoudige van de ervaring weerspiegelt zich ook in de vorm. Beschrijvingen van buitenaf („hij”) en van binnenuit („ik”) wisselen elkaar voortdurend af, evenals de plaats in tijd en ruimte. Dit vergemakkelijkt de taak van de lezer niet, die mee moet gaan in alle sprongen, die meestal onverwachts gemaakt worden. De kracht van deze stijl ligt in de éne stem die tenslotte opstijgt uit dit veelstemmige koor. Het meervoud van vorm en stofkeuze mondt uit in het enkelvoud van de thematiek.

Ik leg hierop zo de nadruk omdat de spanning tussen de eenheid en de veelheid die op de lezer afkomt vanuit de vorm van deze roman, tegelijk de gemeenschappelijke grond wil aan-

wijzen waarop de veelheid aan observaties steunt. Deze tegenstrijdigheid tussen eenheid en veelheid is namelijk ook het inhoudelijke hoofdmotief van „Opwaaiende zomerjurken”.

Toegegeven, dat klinkt allemaal nogal filosofisch. Toch hoeft je beslist geen (beroeps) filosoof te zijn om dit boek te lezen en te begrijpen. Het boeiende van deze roman is juist dat hij laat zien hoe het oeroude probleem van de spanning tussen eenheid en veelheid, dat spanningsveld waarop de hele griekse filosofie berust, geen puur theoretisch probleem is waar enkel filosofen van wakker kunnen liggen. Ieder mens ervaart die tegenstelling aan den lijve, zij het in verschillende vormen. Het ene moment kun je ontroerd worden door de onderlinge verbondenheid en samenhang van alle schepselen, terwijl je soms ook verward kunt zijn vanwege de tegenstrijdigheid, de ongerijmdheid van het leven. Bij Oek de Jong neemt die vraag vooral de vorm aan van een tegenstelling tussen harmonie en kakofonie.

Het boek beschrijft, zoals gezegd, de ontwikkeling van Edo Mesch, een jongen die getrokken wordt tussen die twee polen van eenheid en van veelheid, van harmonie en van kakofonie. Twee schijnbaar tegenovergestelde gevoelens duiden de harmonie aan: het gevoel van het onbeweeglijke en het gevoel te zweven. Als Edo als jongetje op een warme zomermiddag zijn buurjongen vol ontzag bespiedt, voelt hij „voor het eerst in zijn leven het onbeweeglijke... zonder te weten wat het was. Met een zacht plofje landde het in zijn hart.” (p. 37). Dat gevoel lijkt hem te maken „als een steen op de bodem van een kolkende beek” (p. 38), een rustpunt in de maalstroom van de tijd.

Met zo'n gevoel wordt het leven de jonge Edo tot een verrukking, een blij avontuur.

Maar die vreugde om het gevoel van het onbeweeglijke is zo intens, juist omdat hij ook het tegenovergestelde gevoel zo dikwijls heeft ervaren: verwarring en paniek, die hun kop opsteken zodra het gevoel van het onbeweeglijke hem even ontglipt (pp. 50, 59).

Verwant aan het gevoel van het onbeweeglijke is „dat gelukzalige gevoel van die opwaaiende zomerjurken” (p. 49), waaraan de roman haar titel dankt. Dat laatste gevoel blijft onlosmakelijk verbonden aan de fietstocht die hij eens maakte met zijn moeder, de buurvrouw en haar zoon. Achterop de fiets gezeten ziet hij de jurken van de beide vrouwen door de wind opbollen en in die ruisende stilte heeft hij het gevoel „of hij zich na een lange aanloop in de lucht verhieft en in plotselinge stilte wegzweefde” (p. 41). Dat gevoel te zweven keert ook regelmatig in zijn leven terug (b.v. pp. 113-4) en dan lijkt alles bij elkaar te horen (p. 49). Het is een gevoel van vervoering om de harmonie, de overeenstemming (p. 173), de volmaaktheid (p. 199) die hij dan ervaart.

De momenten waarop die eenheid van het leven, de harmonie van alle dingen centraal staat, leven op gespannen voet met al de tijden waarop Edo zich verliest in de kolkende veelzijdigheid van het bestaan. „Ik probeer te ontsnappen aan de tegenstellingen”, bekent hij zijn moeder (p. 244), maar hij ontkomt daaraan niet. Het hart en de rede, zijn gevoelsleven en zijn verstandelijkheid spreken elkaar vaak tegen. Is liefde nu een wetenschappelijke realiteit of een romantische schijn? Wat is waar?

We hopen weer een
ONTMOETINGS DAG
te houden!
D.V. op zaterdag 26 april 1980
Hanzehal en Hanzehof, Zutphen

(p. 165). Eigenlijk kent hij „alleen maar verwrongenheid, tegenstrijdigheden, onvolmaaktheid, woede, angst, onrust, bedreiging...” (p. 188). De schaarse momenten van harmonie, het gevoel van het onbeweeglijke en het gevoel te zweven, staan in schril contrast met de levensgrote angst die de onuitsproken drijfveer is achter zijn wanhopige pogingen de wirwar van tegenstrijdigheden te doorbreken (p. 249). Daardoor is zijn hele leven erop gericht de tegenstrijdigheid te overwinnen, „er als een vogeltje boven te vliegen”, zoals zijn moeder hem eens aanraade (p. 44).

Die koortsachtige gedrevenheid het geheel samen te zien en tot één factor te kunnen herleiden komt op bijzondere wijze tot uiting in zijn zoeken naar „het systeem”, dat het hoofdthema vormt van het tweede deel van de roman. In zijn speurtocht naar orde, naar een systeem (p. 94) is hij enorm geboeid door de griekse natuurfilosofen, die ook bezeten zijn van dezelfde zucht naar eenheid (p. 109). O, als hij maar eenmaal een symmetrisch systeem zal hebben ontdekt waarin alle stukjes van de puzzle passen, dan zal hij niet langer hoeven te zoeken, eindelijk tot overeenstemming gekomen met zichzelf en de wereld om hem heen. Maar in zijn hartstochtelijke jacht naar de verlossende kennis die hem met het bestaan zal verzoenen schiet hij enkel schimmen. Tekenend voor zijn vergeefse zoeken is de onvrede die het laatste woord heeft en een symbolisch hoogtepunt bereikt in de beschrijving van een voortijdig afgebroken liefdesspel dat zodoende geen vervulling kent (pp. 146-49). De eenheid is onbereikbaar, ongrijpbaar en wat er werkelijk gebeurt is onbegrijpelijk (p. 150).

Zijn zoeken om al tastende de harmonie van het bestaan te vinden, gebeurt tegen de achtergrond van een cultuur die in een crisis verkeert en vol is van „onzekerheid” en „desintegratie”, een samenleving waarin „het verpletterende gevoel van machteloosheid” de boventoon voert (p. 266). In die cultuur is God ook de grote Afwezige. En daarmee raken we de bodem van Edo's angstige en paniekerige zoeken. Als hij zeker wist „dat zich ergens in het heelal, onder die reusachtige overkapping, een camera bevond die dit alles vastlegde” (p. 210), zou hij vrede kunnen hebben, verzoend met de veelkleurige rijkdom van de schepping die bestond bij de gratie van de Schepper. Nu spreekt Edo enkel een lege hemel toe: „Jij bent al die jaren mijn grootste obsessie geweest. Omdat jij er niet was moest ik mijn eigen goddelijkheid maar construeren” (p. 268). Want dat lijkt hem de enige mogelijkheid tot verlossing: Hij zou goddelijk moeten zijn, onbereikbaar en almachtig (p. 214). Als alle verhalen over God enkel „sprookjes” zijn (p. 244), zit er niets anders op om zelf als een god aan de ondraaglijke spanning tussen de eenheid en de veelheid te ontsnappen. Maar de enige keer dat Edo zich

als een god ziet, erkent hij met zijn eigen bewoording het pijnlijk belachelijke van die illusie: „Een god ben ik in mijn eigen benauwde wereld” (p. 233). Het blijft bij een droom temidden van de nachtmerries van zijn leven. De harmonie blijft onbereikbaar, de spanning onoverbrugbaar en het is niet voor niets dat Oek de Jong als motto voor zijn boek een uitspraak van F. C. Terborgh liet afdrukken: „Of is ons heimelijk bewust dat wij het essentiële, dat wij begeren, nooit zullen zien? Op het vertrek komt het aan, op de steeds hernieuwde poging, het opbreken, het zich niet gewonnen geven.”

Met zijn roman doet Oek de Jong zo'n „steeds hernieuwde poging”, die niet anders kan dan mislukken. Want iedere mens „wat hij ook is, voorlang is zijn naam genoemd en het is bekend dat hij mens is: hij kan niet rechten met Hem, die sterker is dan hij” (Pred. 6 : 10). Verschillende malen tijdens het lezen van deze roman heb ik moeten denken aan de uitspraak over de mens van Psalm 8: „Toch hebt Gij hem bijna goddelijk gemaakt...” Die verwonderde uitroep die bedoeld is om de heerlijkheid van de mens te tekenen, kan voor de mens die geen God meer kent een wanhopige constatering zijn. „Bijna goddelijk”, dat is het noodlot

van Edo Mesch, die daardoor geïdoemd is een eeuwig verscheurde te blijven, gevangen in zichzelf en ten prooi aan de gespletenheid van zijn bestaan. „Bijna goddelijk”, dat kan ook de vreugdekreet zijn van de mens die leeft binnen het refrein waartussen de achtste Psalm geklemd staat: „O HERE, onze Here, hoe heerlijk is uw naam op de ganse aarde.”

We hoeven niet goddelijk te zijn om ontzag te hebben voor de verscheidenheid van de schepping en tegelijk daarin de 'veelkleurige wijsheid' van de éne Schepper te herkennen. Met een vernieuwde geest en ogen die het optisch bedrog dat de zonde bewerkstelligt doorzien (voor zover wij dat kunnen) openbaren eenheid en veelheid zich aan ons in een rijke harmonie. Wie in die wereld ademt kan in Jezus Christus verzoend zijn met zichzelf, zijn naaste en zijn bestaan omdat hij verzoend is met God.

Die laatste zinnen moet U niet zien als een vrome opmerking waarmee ik de roman van Oek de Jong af zou willen doen. Laten we zo'n schrijver vooral uit laten spreken: de diepte aan angst en vervreemding zijn ook ons niet onbekend. We mogen ook blij zijn met zo'n knap boek dat op doordringende wijze de conflicten die ieder mens wel kent blootlegt. Juist

vanuit de wederzijdse herkenning mogen we onze naaste aanspreken om ook een andere, nieuwe richting te wijzen: de verlossing in Jezus Christus die onze naam tot zijn recht doet komen. „Wat is de mens? ... Gij hebt hem bijna goddelijk gemaakt en hem met heerlijkheid en luister gekroond”.

Karel v. d. Toorn, Baarn

Langerak — Beroepen te Langerak: Ds J. C. Schaeffer te Emmeloord.

Neede — Dhr. Huygen, Ververstraat 10, 7481 KP Haaksbergen is scriba van de kerk te Neede.

Vrouwencontactdag 1979 — Nog één keer willen we wat van ons laten horen. Na onze „noodkreet” over een

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Studieschets Maleachi 1:2-5¹⁾

1. Dit gesprek begint met een liefdesverklaring van God ten opzichte van Israël. Deze verklaring was nodig, omdat het volk twijfelde aan Gods liefde. „Ik heb u liefgehad” betekent niet dat Gods liefde verleden tijd is. Gods liefde begon in het verleden maar duurt voort tot in het heden. Luther vertaalde dan ook „Ik heb u lief”. De twijfel bij het volk komt uit in de vraag „Waarom hebt Gij ons Uw liefde betoond”. Gods volk ziet Gods liefde niet, is het gezicht erop kwijtgeraakt. Dit hoeft niet alleen voort te komen uit bruto ongeloof, maar kan ook een gevolg zijn van moedeloosheid. Maar dat Gods volk Gods liefde niet meer ziet, komt in ieder geval niet door God. God heeft Zijn volk lief en zal dat laten zien ook.

2. Dat blijkt wel uit het vervolg. God herinnert aan het verleden. Hij had Jakob lief en haatte Ezau. Dit is een moeilijke tekst. Paulus haalt deze uitspraak aan in Rom. 9 : 10 e.v. en zegt dan dat God reeds voor de geboorte van Jakob en Ezau koos voor Jakob en hij gebruikt dan dezelfde woorden „liefhebben” en „haten”. Heel logisch komt dan de vraag naar voren wat Ezau dan nog kon doen als God hem al haatte voor zijn geboorte. Het woord „haten” heeft in de bijbel echter verschillende betekenissen. Het betekent niet alleen wat wij er vandaag

onder verstaan, maar kan ook betekenen „op de tweede plaats zetten”. Zie b.v. Gen. 29 : 31 waar staat dat Jakob Lea haatte, niet benimde (zie ook Deut. 21 : 15-17). In Luc. 14 : 16 wordt het woord „haten” ook gebruikt in de zin van „op het tweede plan stellen”. Zó heeft God Jakob op de eerste plaats gezet en Ezau op de tweede en Hij deed dat in de tijd, in de heilsgeschiedenis. God had met Jakob iets bijzonders voor.

3. Deze voorkeur voor Jakob is gebleven toen Jakob was gestorven. Steeds weer wordt het volk Israël geconfronteerd met Edom, het nageslacht van Ezau, maar steeds weer kiest God partij voor Israël. Ken je misschien voorbeelden? Ook in dit gesprek speelt Edom een bijzondere rol. Het gaat dit volk in de tijd van deze profetie blijkbaar goed, terwijl het Israël slecht gaat. Ook pocht Edom en het lijkt er op dat God er niets aan doet. Daardoor gaat Israël twijfelen en gelooft het God niet meer op Zijn Woord.

4. Het volk vergist zich echter. Het moet niet denken God voor te kunnen schrijven hoe Hij handelen moet. God zal er Zelf wel voor zorgen dat Edom de straf niet zal ontlopen. In het vervolg van dit boek blijkt dat God een flinke appel te schillen heeft met Zijn volk, maar eerst laat Hij zien dat desondanks Israël de eerste plaats blijft innemen. Edom zal worden vernietigd, niet maar voor een tijdje maar voor altijd.

4. Ook Gods volk heeft met puinhopen te maken, maar de mogelijkheid van herstel blijft voor Israël altijd open. Edom zal echter volledig verwoest worden (lees vers 4 maar eens).

5. Zo zal Gods verkiezende liefde blijken en zal het volk God weer loven. Dan zullen moedeloosheid en twijfel zijn verdwenen.

Vragen en opdrachten:

1. Mag je twijfelen aan Gods liefde? Is dat ongeloof?
2. Probeer eens op te schrijven wat je weet van de rol die Edom heeft gespeeld in de geschiedenis van Israël. Lees in dit verband eens de profetie van Obadja.
3. Wanneer is Edom verwoest? Zie Ps. 137 : 1-7 en vergelijk Jer. 49 : 7 met Jer. 25 : 9 en 21.
4. In welke tijd is de profetie van Maleachi verschenen?

1) Met deze studieschets wil ik de aandacht vestigen op de verschijning van het boekje 'Maleachi - dialoog tussen God en mens' waarbij als ondertitel is vermeld 'Methode van bijbelstudie in de groep'.

Dit boekje is no. 6 in de serie 'Hulp bij bijbelstudie' die in samenwerking met Uitgeverij Buijten & Schipperheijn te Amsterdam wordt uitgegeven door het GLJC, het comité dat onder ons werk verricht ten dienste van het jeugdwerk. Tijdens de bijbelstudieweekends van 1978 werd gesproken over het bijbelboek Maleachi. Hierbij werd echter tegelijkertijd uitvoerig aandacht gegeven aan de methode van bijbelstudie. Het verschenen boekje valt in twee delen uiteen: De eerste 35 bladzijden zijn gevuld met bijdragen over „vragen en luisteren”, „leiding geven”, „bijbelstudie in de groep”, terwijl vervolgens zes studieschetsen van Maleachi zijn opgenomen met daarbij nog afzonderlijke bijdragen over 'de dienst van de profeten' en 'oud en jong in Gods gemeente' (n.a.v. de slotwoorden van Maleachi). Ook heeft het boekje nog een bijdrage 'Geloven met je handen', waarin iets wordt verteld over met je handen bezig zijn in verband met een bijbels onderwerp.

Het boekje kan besteld worden bij Albert Kok, Karveel 58-90, Lelystad; tel. 03200-48381. De prijs is f 7,50, terwijl per bank kan worden besteld via girorekening 3910300 ten name van Bank ABN te Genemuiden, t.g.v. rekening GLJC no. 59.89.20.005. Bij bestelling van meerdere aantallen kan korting worden verkregen.

tekort waar we mee te kampen hadden, hebben een aantal zusters (en misschien ook broeders) wat kleine en grote stenen aangedragen om het „gat“ te dichtten. Een kleine opening is er gebleven, maar met een beetje „cement“, hier en daar bijeengescharreld, wordt deze kier wel afgesloten.

Hartelijk dank aan allen, die hebben bijgedragen om dit tekort weg te werken. Nu alles afgewerkt kan worden slaken de leden van de commissie een zucht van verlichting en kunnen ze hun hoofd gerust neerleggen! Hartelijk dank allemaal!

Reaktie — Op zijn uitdrukkelijk verzoek plaatsen we een reaktie van br. Buwalda te Bilthoven op mededelingen van het Ned. Ger. Seminarie: N.a.v. het jongste nummer van de Seminarie-mededelingen van het Nederlands Gereformeerd Seminarie wordt mij van verschillende zijden gevraagd, of daarin mijn naam terecht wordt afgedrukt als behorende tot het corpus docentium. Mijn antwoord luidt: Nee, ten onrechte.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw“,
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen“,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v. van
Geref. Persveren. Heem-
stede.

Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts
per 31 december eindigen. Op-
zeggen uiterlijk tot 15 november

Ter toelichting het volgende:

Toen Ds Blokhuis als voorzitter, ten huize en in het bijzijn van dhr Kerkhof als secretaris, mij het verzoek deed aan betrokkene Nieuwtestamentisch grieks te willen geven, heb ik uitdrukkelijk gesteld, dit tot deze persoon-in-zijn-situatie te willen beperken, omdat het instituut als zodanig niet mijn instemming had.

— Toen dan ook de week daaraanvolgende in Opbouw mijn naam werd gepubliceerd als aangesloten docent, heb ik dit de betrokken publicist schriftelijk verweten als in strijd met de waarheid. Rectificatie bleef achterwege.

Na een tweetal vergaderingen van bestuur en docenten bleek mij ten overvloede, dat ik mij met de opzet en heel de gang van zaken niet kon verenigen; tevens, dat in de praktijk het uitgangspunt zich ontpopte als even theologisch als — m.i. terecht — in het programma wordt gewraakt. Van mijn herhaalde argumentatie werd nauwelijks kennis genomen, zodat ik nadien geen enkele vergadering meer heb bezocht, wel schriftelijk en telefonisch protesteerde.

Op het rooster komt mijn naam niet voor, wel in de gepubliceerde mededelingen.

Ver. voor Calvinistische Wijsbegeerte.

Op vrijdag 4 en zaterdag 5 januari a.s. wordt het traditionele congres van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte gehouden. Het wordt gehouden in het hoofdgebouw van de Vrije Universiteit, De Boelelaan 1105 te Amsterdam-Buitenveldert.

Het programma: vrijdag 4 januari: Studiekonferentie (kerkzaal) 15.00 u. Referaat door Prof. dr S. Griffioen „De dood van de mens. De plaats van het subject in het geding, vooral in verband met Foucault en Althusser“. Aansluitend discussie; 19.30 u. Voorzetting discussie; 20.30 u. Huiselijke ledenvergadering. Zaterdag 5 januari: Jaarvergadering (universiteitsraad-zaal): 10.15 u. Opening door Prof. dr ir. H. van Riessen, Causerie over het werk van de Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte; Verslag van de coördinator voor kringen en sekties; 11.30 u. Referaat door Prof. dr H. van der Laan, „Het hedendaags astronomisch wereldbeeld; concepties van tijd en ontwikkeling; 13.30 u. Voortzetting van het referaat, theepauze, discussie; 16.00 u. Sluiting.

De Raad van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Haren (Gron.) maakt met verslagenheid bekend het overlijden van broeder

Harm Jan Woltjer

Wij zijn dankbaar dat hem de genade geschoken is, in grote getrouwheid onze kerk te mogen dienen in het ambt van diaken.

Sterke de Here zijn vrouw en kinderen in dit grote verlies.

Namens de kerkeraad:
F. van Aken, praeses
B. J. Rigtink, scriba

Haren, 1 december 1979

VERSCHEENEN:

SPREUKEN door Ds. F. van Deursen

432 bladzijden - Prijs f 49,—

Gaarne zenden wij U een volledig prospectus over de delen die in de reeks „De Voorzeide Leer“ reeds verschenen zijn.

Lieboek & Hooijmeijer b.v.

SINGEL 55 - 2992 BN BARENDRECHT
POSTREKENING 216828

Een jonge man, arbeidersstand,
25 jaar,

ZOEKT EEN MEISJE

van 20 tot 26 jaar
om samen een toekomst op te bouwen.

Brieven onder nr. 7-11 bureau Opbouw
Nooitgedacht 3 te Zeist.

Jongeman, 27 jaar,

zoekt d.m.v. correspondentie

KENNISMAKING

met een meisje van zijn leeftijd.

Brieven onder nr. 8-11 bureau Opbouw,
Nooitgedacht 3 te Zeist.

Omdat ik een aangepaste auto heb gekregen, moet ik mijn andere auto verkopen.

Wie heeft belangstelling voor een

blauwe Citroën Ami 8

van januari 1979

plm. 32000 km gereden,
zuinig in gebruik (1 op 15!) f 5.250,—.

Ds. R. Brands,
Kanostraat 101, 1784 ST Den Helder,
tel. 02230-31883

COGMA

is het samenwerkingsverband
van de Ned.Geref.Kerken

Secr: H.J.Bosch
Hekselbrink 83
7544 BV Enschede
Tel: 053-762272

en de Chr.Geref.Kerken

Secr: T.Witvoet
Wolferlanden 25
7542 CZ Enschede
Tel: 053-760294

in MILITAIRE DIENST ?
bij de KOOPVAARDIJ ?
bij de V.N. in Libanon ?
bij de NATO in West Duitsland, België of Denemarken ?
op de ANTILLEN ?
„IN DE OLIE“ in het Midden Oosten ?

COGMA LEGT CONTACTEN VOOR U

Er verblijven tientallen gezinnen en alleenstaanden van onze kerken overal ter wereld. Waarschijnlijk ook niet veraf van u of uw familieleden.

COGMA

- * verstrekt u adressen van „medeverstrooiden“.
- * zendt u lectuur.
- * verstrekt u cassettebanden met preken.
- * bezoekt u waar mogelijk; in ieder geval in West Duitsland.

WAAR BENT U ... WAAR IS UW FAMILIE ... LAAT DIT AAN

COGMA WETEN. NEEM CONTACT OP MET ONS

COGMA UW VRIEND IN DE VREEMDE !

GEEFT UW ADVERTENTIES SCHRIFTELIJK OP

Uiterlijk tot dinsdagmorgen, 10 uur, dient het materiaal in ons bezit te zijn.

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN“

Nooitgedacht 3 - Zeist